

5. Маслов Д.В. Применение бенчмаркинга на малых и средних предприятиях / Д. Маслов, Э. Белокооровин // Методы менеджмента качества. – 2004. – № 8. – С. 24-28.
6. Михайлова М.Р. Бенчмаркинг – универсальный инструмент управления качеством / М.Р. Михайлова // Методы менеджмента качества. – 2003. – № 5. – С. 18-21.
7. Фролов В.В. Управління стійким розвитком підприємства на засадах бенчмаркетингу / В.В. Фролов // Економічний простір. – 2011. – № 48/2. – С. 296-301.
8. Шелудько Н.М. Фінансові інститути та фінансові ринки: посткризові трансформації / Н.М. Шелудько // Науковий журнал. Економіка і прогнозування; Ін-т екон. та прогноз. НАН України. – 2011. – № 2. – С. 152-155.
9. Бенчмаркинг финансовых показателей / Финансовый директор [Электронный ресурс] – Режим доступу: <http://www.ipnou.ru/print/002410/>. – Назва з екрану.
10. American Marketing Association. Benchmark / Resource Library. Dictionary [Електронний ресурс] - Режим доступу: <http://www.marketingpower.com/layouts/Dictionary.aspx?dLetter=B>. – Назва з екрану.

УДК 336.56

Дем'янчук Ю.І.,
аспірант*

Львівська комерційна академія

ПІДХОДИ ДО ОПТИМІЗАЦІЇ НАДХОДЖЕНЬ ПРИВАТНИХ ТРАНСФЕРТІВ

Постановка проблеми. Незважаючи на наявність таких стабільних правових інститутів, як паспортні режими, імміграційні закони, діяльність міжнародних організацій у галузі становлення і регламентації правового статусу різних категорій іноземців, єдиної, загальноприйнятої й сталої міжнародно-правової бази для регулювання переміщення людей через національні кордони наразі не існує. В Україні досі немає серйозних досліджень з проблеми міграційного капіталу, як і достовірного обліку обсягів цього капіталу, а у доктрині міжнародного права відсутній єдиний погляд на термін "міжнародний трудовий мігрант". Проблему надходження міграційного капіталу слід підняти на національний рівень і визнати його важливою складовою системи обліку, формування грошової, кредитної та банківської політики, а також фінансового ринку.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. За оцінкою НБУ, в 2009 р. в Україні, співвідношення «приватні грошові трансферти / ВВП», склало 4,6%, що на 1,2 в.п. вище показника попереднього року передусім внаслідок значного зменшення номінального ВВП у доларовому вимірі аж на 35,7%, тоді як грошові перекази від працюючих за кордоном в абсолютному вимірі зменшилися лише на 13,1%². Скорочення обсягів легальних грошових переказів на 13,3% (з 5,4 млрд. дол. США у 2008 році до 4,7 у звітному) обумовлено наслідками фінансової кризи, а саме зниженням попиту на робочу силу, скороченням робочих місць і доходів українців, працюючих за кордоном [1]³. Хоча у відносному вимірі вітчизняні приватні трансферти поступаються показникам інших країн⁴, немає підстав заперечувати їхній вагомий вплив на економіку в усіх аспектах: мікро- і макроекономічному, регіональному, соціальному тощо. Майже 87% усіх переказів надходило в Україну офіційними каналами – через банківську систему та міжнародні платіжні системи.

Як зауважують численні вітчизняні дослідники міграційних процесів (Гайдуцький А., Куревіна І., Польова І., Соляр В., Шевчук В., Шиманська О.), обсяги міжнародної трудової міграції та надходжень

* Науковий керівник: Шевчук В.О., -професор кафедри міжнародних економічних відносин ЛКА

² З 2008 р. згідно з рекомендаціями технічної місії Міжнародного Валютного Фонду (МВФ) Національний банк України при визначенні обсягів приватних грошових переказів з-за кордону почав враховувати оцінку коштів, які переводяться в Україну не через банківську систему. Відповідні надходження оцінюються на рівні 15-16% від загального обсягу надходжень, що приблизно відповідає показникам інших країн, де обсяги коштів, що ввозяться в країну неформальними каналами, оцінюються також на рівні 15-20%.

³ За висновками експертів МВФ такі оцінки підтверджуються даними інших країн (за матеріалами чергового семінару з питань трудової міграції та грошових переказів з-за кордону, що відбувся 26 березня 2010 року у Представництві Світового банку у Києві).

⁴ Так, у 2007-2008 рр. у Таджикистані приватні трансферти становили 45% від ВВП, Молдові – 38%, Лесото – 29%, Гондурас – 25%, Лівані – 24%, Йорданії – 22% від ВВП.

від працюючих за кордоном зростають, а рівень вітчизняного нормативно-правового врегулювання відповідної проблематики залишається вкрай недостатнім [2; 3].

Особливо актуальним є створення інституцій міграційної політики у регіонах, які переважають за обсягами міжнародної трудової міграції.

Постановка завдання. Мета статті полягає у тому, щоб: 1) простежити методи оптимізації приватних трансфертів, включно зі створенням єдиного державного органу контролю та регулювання міграційних процесів, закріплення відповідних функцій у нормативно-правових актах, та 2) визначити пріоритетні напрямки роботи щодо реалізації системної міграційної політики.

Виклад основного матеріалу дослідження. Останнім часом до кола країн, які традиційно «спеціалізуються» на отриманні приватних трансфертів як різновиду зовнішньоекономічної діяльності (республіки колишньої Югославії, Пакистан, Туреччина, Єгипет і Філіппіни), приєдналися Польща та низка країн колишнього Радянського Союзу (Молдова, Таджикистан, Україна). Експорт робочої сили приносить державам-донорам чималі доходи від приватних трансфертів [4]⁵. Надходження від працюючих за кордоном дозволяють розвивати експорт, фінансувати в необхідному обсязі імпорт, підтримувати стабільність національної грошової одиниці. Наприклад, Туреччина і колишня Югославія змогли зробити свою валюту конвертованою саме завдяки надходженням приватних трансфертів. Відповідний досвід цілком можна використати в Україні.

В Україні приватні трансферти використовуються, в основному, для задоволення споживчого попиту, придбання нерухомості, автомобілів, здобуття освіти тощо. Оподаткування приватних трансфертів є двояким, з одного боку, цей процес пригнічує виробництво, а з іншого — сприяє фінансуванню ефективних видатків державного і місцевих бюджетів. Тому, доцільно запровадити відповідні податки на приватне споживання, які не будуть перешкоджати розвитку реального сектора, але допомагатимуть вирішенню фіскальних проблем [5]. Особливої уваги заслуговує податок на нерухомість, який, зазвичай, використовується для фінансування місцевих видатків. Якщо раціонально перерозподілити відповідні кошти, можна отримати істотне джерело поповнення внутрішніх інвестиційних ресурсів. Йдеться про розробку загальнодержавної та регіональної міграційних програм, орієнтованих на формування системи переказу міграційних коштів та надання інформаційно-консультаційної підтримки у їх освоєнні, сприянні у започаткуванні власного бізнесу, забезпеченні соціальних гарантій. Для стимулювання інвестування зароблених мігрантами коштів в економіку України необхідно створювати органами регіональної влади та місцевого самоврядування сприятливі умови для започаткування мігрантами власного бізнесу на основі створення малих та середніх підприємств, спільних підприємств тощо [6].

Не меншої уваги заслуговує процес повернення вчорашніх мігрантів на батьківщину. Оскільки працюючі за кордоном мають досвід ведення бізнесу, налагоджені зв'язки та нові ідеї, а також фінансові кошти, це дозволяє за належного сприяння створити нове підприємство спільно з іноземними партнерами. В сусідній Польщі таких прикладів дуже багато, а найпереконливіше виглядає фірма Solaris Bus&Coach — польська автобусобудівна компанія, що знаходиться у Болехово, біля Познані. 2 серпня 1994 року компанію було засновано Криштофом Ольжевським під назвою Neoplan Polska, ця компанія збирала автобуси Neoplan за ліцензією заводу-виробника. Вже через місяць, 5 вересня 1994 року надійшло перше замовлення з Варшави на 15-метровий тривісний низькопідлоговий автобус Neoplan N4020. Рівно через рік, 5 вересня 1995 року компанія виграла тендер на поставку 50 автобусів до Познані. У 1997 році Neoplan Polska стала єдиною компанією Польщі, що випускала міські автобуси дуже широкого спектру довжин: 10-метрові, 12-метрові, 15-метрові і двосекційні 18-метрові [7].

Міжнародний досвід показує, що ефективним механізмом оперативного залучення коштів на бюджетні потреби може бути випуск спеціальних державних облігацій та їх розміщення серед мігрантів і діаспори. За післявоєнні роки цим механізмом скористались уряди більш ніж 20 країн світу (Ізраїль, Індія, Бангладеш, Китай, Ефіопія, Еритрея, Ліван, Пакистан, Непал, Марокко, Ямайка, Зімбабве, Кенія та ін.) на суму понад 50 млрд. доларів. З них майже 40 млрд. доларів припадає на дві країни — Ізраїль та Індію [8].

В умовах значних проблем державного бюджету суттєвою перешкодою для розвитку інфраструктурних проектів стає відсутність ефективного механізму державної підтримки передусім у частині розвитку соціальної інфраструктури, яка недостатньо приваблива для приватних інвестицій [9].

⁵ За період 1986—1999 рр. аж 37 країн мали щорічні надходження по статті "перекази працюючих за кордоном" у розмірі понад 100 млн доларів. У чотирьох країнах (Алжир, Бангладеш, Йорданія, Колумбія) цей показник стабільно перебуває у межах від 0,5—1 млрд щорічно, а у 15-ти країнах перевищує \$1 млрд. Крім того, за деякими оцінками дослідників, реальні доходи країни-експортера робочої сили в два рази вище декларованих, оскільки мігранти, повертаючись на батьківщину, як правило, привозять із собою цінності і заощадження технічні нововведення, устаткування.

Механізм забезпечення державної підтримки розвитку соціальної інфраструктури має базуватися на ефективному організаційному забезпеченні, яке передбачає законодавчу та програмно-цільову підтримку (рис. 1)⁶. Державна підтримка розвитку соціальної інфраструктури передбачає визначення проблем, які існують у сфері соціальної інфраструктури, побудову цілей і заходів з їх подолання та впровадження механізму реалізації цих заходів.

Рис. 1. Організаційна схема державної підтримки розвитку соціальної інфраструктури в регіонах країни

Джерело: [9]

Інструменти державної підтримки розвитку соціальної інфраструктури повинні використовуватись передусім як стимулюючі засоби для впровадження інфраструктурних проектів та прискорення економічного розвитку регіонів. Насамперед потрібна спеціальна нормативно-законодавча база, покликана сприяти подоланню депресивності територій та стимулюванню соціально-економічного розвитку. Так, у Польщі розроблена національна стратегія регіонального розвитку, що передбачає п'ять ключових напрямів державної регіональної політики, головним з яких є розвиток і модернізація інфраструктури задля підвищення конкурентоспроможності регіонів [9].

Фіскально-кредитна допомога передбачає застосування низки економічних інструментів. Наприклад, в Японії використовують:

- 1) безпосередні стимули (податкові пільги й спеціальні норми амортизації) промисловим фірмам, що здійснюють інвестиції у депресивних територіях;
- 2) позики державних фінансових закладів і виплати відсотків за позиками місцевих органів влади;
- 3) фінансування будівництва виробничої інфраструктури. У Франції застосовуються позики громадських фондів, податкові пільги (звільнення від плати за патент, прискорена амортизація). У Великобританії гранти у розмірі щорічної ренти для приватних осіб, що орендують будівлі промислового (або комерційного) призначення, на депресивних територіях можуть зростати удвічі; також практикується надання грантів (до 12% вартості отриманого кредиту) на виплату відсотків за будь-якою позикою, що надана малим підприємствам.

⁶ Досвід економічно розвинених країн світу свідчить, що програмно-цільовий підхід є ефективним інструментом державної підтримки та стимулювання будь-яких сфер і напрямів розвитку національного господарства. Приміром, країни ЄС «...надають фінансову допомогу іншим країнам саме у формі програм з метою створення умов для визначення конкретних результатів» [10].

Інноваційно-організаційна підтримка розвитку соціальної інфраструктури полягає у створенні нових форм організації та функціонування продуктивних сил задля активізації соціально-економічного розвитку. У цій сфері класичним є приклад Силіконової долини – регіону в штаті Каліфорнія (США), де сконцентровані високотехнологічні підприємства з виробництва комп'ютерів та програмного забезпечення, засобів мобільного зв'язку та біотехнологій, а також крупні університети й наукові центри. Структурно-інституційні інструменти підтримки розвитку соціальної інфраструктури полягають у створенні передумов для збалансованого розвитку її об'єктів. Одним з таких інструментів виступає залучення приватних інвестицій у розвиток підприємств соціальної інфраструктури [11].

Впровадження механізму державної підтримки розвитку соціальної інфраструктури дозволить підвищити ефективність вибору пріоритетних напрямів розвитку, розробки й впровадження заходів, спрямованих на стимулювання цих напрямів та вибір адекватних інструментів державної підтримки процесу розвитку соціальної інфраструктури в регіонах країни. У підсумку це сприятиме покращенню якості та зростанню ефективності державного управління розвитком об'єктів соціальної інфраструктури на регіональному рівні [9].

Підприємництво, як одна із конкретних форм прояву суспільних відносин, не лише сприяє підвищенню матеріального і духовного потенціалу суспільства і створює сприятливе підґрунтя для практичної реалізації здібностей і талантів кожного громадянина, але й веде до єднання нації, збереження її національного духу і національної гордості. Роль держави як суб'єкта підприємницького процесу може бути різною в залежності від суспільних умов, економічної ситуації та цілей економічного розвитку.

Форми державної підтримки малого підприємництва можна класифікувати як прямі та непрямі. До прямого впливу можна віднести безпосередні податкові пільги для малих фірм, використання бюджетних коштів для пільгового фінансування перспективних інвестиційних проектів, надання у безоплатне користування або оренду малим підприємствам державного майна тощо. Непряма підтримка малих підприємств здійснюється через стимулювання великих і середніх корпорацій, банків, страхових компаній, громадських організацій, а також залучення елементів інфраструктури малого бізнесу, які забезпечують загальні умови його розвитку (навчальних центрів, бізнес-інкубаторів, технопарків, лізингових, консалтингових, аудиторських, юридичних фірм). До непрямого виду можуть відноситися такі форми підтримки, як виділення субвенцій і дотацій регіонам і муніципальним утворенням у якості преміювання за високий рівень розвитку малого підприємництва. Приклад непрямої форми - широко застосовуване у США надання крупним корпораціям державного замовлення за умови розміщення ними на малих підприємствах замовлень на виробництво встановленого відсотка комплектуючих.

За функціональним напрямом можна виділити три види державної підтримки: організаційно-структурну, фінансово-податкову і майнову. До заходів організаційно-структурної підтримки відносять: спрощену реєстрацію суб'єктів малого підприємництва, надання маркетингової інформації на пільгових засадах, проведення консалтингу і аудиту. Фінансово-податкова підтримка передбачає різноманітні форми прямого і непрямого фінансування малого бізнесу і застосування стимулюючих податкових важелів (податкові та митні пільги, стимулювання банків і страхових компаній до кредитування або страхування малих підприємств; фінансові і податкові форми державної підтримки малого підприємництва). Майнова підтримка малого бізнесу передбачає активне залучення в цей процес державної і муніципальної власності (до того ж не лише матеріальної, але й інтелектуальної); наприклад, впровадження на малих підприємствах нових технологій, проведення лізингових операцій, застосування гарантійних механізмів із використанням державного майна [12].

В Україні для підвищення активності малих підприємств та стимулювання їхньої діяльності доцільно було б на державному рівні здійснити ряд практичних заходів щодо організації цієї справи. Перш за все необхідно прийняти закон про державну підтримку малих підприємств, норми якого визначали б пільги для малого бізнесу [13].

Такий крок дасть реальну можливість для використання приватного капіталу, стимулює залучення коштів, зароблених мігрантами, для розвитку своєї держави.

Грошові перекази є ключовим механізмом, через який мігранти можуть піклуватись про тих членів сімей, хто залишився вдома⁸. Канали передачі коштів можна поділити на формальні і

⁷ У провідних країнах світу малі й середні підприємства становлять 95% загальної кількості господарських організацій і забезпечують значну зайнятість. Наприклад, на початку 1990-х років сукупна частина малих та середніх підприємств у Німеччині дорівнювала 99,8%. В США малі та середні підприємства забезпечують три чверті ВВП. Успіх малого та середнього бізнесу в названих країнах в загальній мірі визначається рівнем сприяння йому з боку держави. У низці країн їхня діяльність регулюється спеціальними законами, законодавчо визначено коло підприємств, які працюють у пільгових умовах, діють структури, які підтримують розвиток малих та середніх підприємств.

⁸ Емпіричні оцінки Уолмслі і Зімі (2003) показують, що економічний ефект від міжнародної міграції на 3% перевищує ефект від повної лібералізації всієї торгівлі (Світовий банк, 2005). У цьому процесі трудові

неформальні. До перших належать такі посередники, як Western Union, комерційні банки та подібні установи. До неофіційних каналів відносять такі мережі, як *хавала* (країни Близького Сходу) або *хунда* (Індійський субконтинент). Неофіційні канали, як правило, набагато дешевші та оперативніші.

У контексті впливу міграційного капіталу на економічне зростання країн особливий інтерес становлять колективні перекази від асоціацій трудових мігрантів⁹. Найбільша кількість таких організацій є в США, Канаді, Франції і Великій Британії. Такі асоціації стають каналом своєрідних колективних інвестицій в економіку окремого міста чи селища і створюють систему для реалізації проектів і програм, які повністю або частково фінансуються за рахунок капіталів мігрантів. За умов зростання масштабів транснаціональної діяльності, а відповідно обсягів грошових переказів, колективні потоки міграційного капіталу набули якісно нових характеристик. Ресурси, що мобілізовано у більших масштабах і за інноваційними схемами, дають можливість допомогти розвитку багаточисельних сільськогосподарських районів, які потребують швидкої модернізації.

Колективні перекази об'єднуються з відповідними урядовими фондами, що дозволяє істотно поліпшити місцеву інфраструктуру і таким чином принести відчутну вигоду і сім'ям мігрантів, і решті жителів міст та селищ.

Абсолютна більшість інвестицій від асоціацій мігрантів йде на розвиток загальносуспільних потреб: будівництво водоочищувальних споруд, шкіл, медичних пунктів, місць відпочинку і розваг, парків тощо. Транснаціональні асоціації мігрантів, які беруть активну участь у розвитку своєї батьківщини, фактично, створюють паралельні владні структури по відношенню до традиційного режиму.

В Україні потенціал надходжень від асоціацій мігрантів можна реалізувати передусім у Західних областях. Дороги, очисні споруди, сімейні ферми, розвиток сфери охорони здоров'я, освіти, соціальної інфраструктури регіонів, міст та селищ.

Для конкретних українських умов однією з не вирішених проблем залишається пенсійне забезпечення трудових мігрантів. Гостроту питання визначає той факт, що багато трудових мігрантів або працюють на тимчасовій (сезонній) основі, або не мають достатнього трудового стажу, щоб отримати пенсію за кордоном. З іншого боку, праця за кордоном не позначається наповненням Пенсійного фонду України. Відповідно процес «старіння» вітчизняної трудової міграції може призвести до поглиблення вже існуючих проблем, коли для забезпечення поточних виплат використовуються кошти Державного бюджету.

В такому контексті досить цікаво виглядає пропозиція колишнього керівника Державного комітету з питань підприємництва Олександри Кужель щодо легалізації заробітної плати працюючих за кордоном та впровадження непрямих методів оподаткування, що має на меті впорядкування пенсійного захисту. Відповідна проблема найбільш актуальна в Італії, де на відміну від Іспанії та Португалії не підписано угоди щодо визнання пенсійного віку і нарахування спільної пенсії. Питання загострюється внаслідок іміграційної політики італійського уряду, налаштованого на боротьбу із нелегальною міграцією [13].

Першим кроком стало підписання Угоди про гарантії прав громадян держав-учасниць Співдружності Незалежних Держав в галузі пенсійного забезпечення від 13 березня 1992 р., що передбачає так званий територіальний принцип урегулювання цього питання. Тобто пенсійне забезпечення громадян держав-учасників Угоди (Білорусь, Вірменія, Казахстан, Киргизстан, Російська Федерація, Таджикистан, Туркменистан, Узбекистан, Україна), та членів їхніх сімей здійснюється за законодавством і коштом тієї країни, на території якої вони нині проживають. При встановленні права на пенсію, в тому числі на пільгових умовах і за вислугу років, враховується трудовий стаж, набутий на території будь-якої держави-учасника Угоди, а також на території колишнього СРСР за час до набуття чинності цієї Угоди. Пенсії обчислюються із заробітку (доходу) за періоди роботи, що зараховуються у трудовий стаж [14]. За територіальним принципом пенсійного забезпечення у 1995 р. Україна також уклала двосторонні угоди з Азербайджаном, Білоруссю, Грузією, Молдовою, Казахстаном.

Важливим кроком до впровадження сучасних стандартів соціального захисту трудових мігрантів слід вважати приєднання України у 2007 р. до Європейської конвенції про правовий статус трудящих-мігрантів. Зокрема, стаття 18 Конвенції зобов'язує договірні сторони надавати трудящим-мігрантам та членам їхніх сімей соціальне забезпечення нарівні зі своїми громадянами, забезпечувати їм збереження прав, що набуваються, та набутих прав у сфері соціального забезпечення [15].

Висновки з даного дослідження. В Україні наріли передумови для створення належного інформаційного, технічного та іншого забезпечення процесу залучення приватних трансфертів на

мігранти є більш ефективними учасниками процесу перерозподілу доходів у світовому масштабі (Фрімен і Оостендорп, 2000). Збільшення комерціалізації як легальної, так і нелегальної міграції призвело до того, що прибутковість міграції значно зростає.

⁹ *Мігранти — члени об'єднань називаються «трансмiгрантами», які підтримують і розвивають транскордонні сімейні, соціальні, економічні, політичні, організаційні та релігійні відносини. Центр їхнього економічного інтересу знаходиться як в країні їхнього працевлаштування, так і на батьківщині.*

економічні та соціальні цілі. Одним з ефективних механізмів може бути випуск спеціальних державних облігацій та їх розміщення серед мігрантів і діаспори. Іншим важливим кроком може стати підтримка малого та середнього бізнесу. У контексті впливу міграційного капіталу на економічне зростання країн особливий інтерес становлять колективні перекази асоціації трудових мігрантів. Дуже важливим питанням є вирішення проблем трудових емігрантів, а також питанням оподаткування, пенсійного і соціального забезпечення.

Для вирішення цих проблем потрібна активна позиція держави у міжнародній співпраці з питань трудових міграцій. Роботу з укладання двосторонніх угод про соціальне забезпечення необхідно вести з усіма країнами-партнерами з міграційного обміну. Надзвичайно важливе значення має також посилення мотивації населення, подолання утриманських настроїв з боку громадян та відкритість і урегульованість міграційних процесів з боку держави.

Література

1. Огляд приватних грошових переказів в Україну, що відображаються в статистиці платіжного балансу // Національний банк України . – Режим доступу : <http://nbu.portal.bank.gov.ua/doc/catalog/document?id=66366>
2. Шевчук В.О. Міграційні процеси як інструментальний чинник регіональної "пастки стагнації" / В.О. Шевчук. – Режим доступу : <http://mev.lac.lviv.ua/downloads/vyklad/shevch/region-07-5Lutsk15.pdf>
3. Куревіна І. Вплив інтеграційних процесів на міжнародну трудову міграцію: регіональний аспект / І. Куревіна . – Режим доступу : <http://old.niss.gov.ua/Monitor/Januery/06.htm>
4. Трудовая миграция как приток капитала // Журнал "Passport to a Career". — 2000 . — май № 5 (17) . — Режим доступу : <http://rest.kuda.ua/3303>
5. Стаття 162 «Платники податку» // Науково - практичний коментар до Податкового кодексу України . — Режим доступу : <http://www.Profiwins.com.ua/ru/comentsnk/1621.html>
6. Польова І.М. Роль приватних трансфертів мігрантів в інвестиційному процесі в Україні / І.М. Польова . — Режим доступу : http://www.nbu.gov.ua/portal/soc_gum/pips/2007/BSEC_2007/Pages%20from%20tom/0723.pdf
7. Solaris Bus&Coach. — Режим доступу : http://www.Solarisbus.pl/en/about_us,historia,0,0,1994.html
8. Гайдучський А.П. Облігації для мігрантів: незадіяні можливості / А.П. Гайдучський // «Дзеркало тижня» — 2010. — 29 травня №20. — Режим доступу : http://www.uaib.com.ua/news/mass_media/124854.html
9. Соляр В.В. Організаційне забезпечення державної підтримки розвитку соціальної інфраструктури в регіонах України / В.В. Соляр // Випуск Дніпропетровського університету. Серія «Економіка». — 2011 Вип. 5(2) . — Режим доступу : <http://www.vestnikdnu.com.ua/archive/201152/80-85.pdf>
10. Кизим Н.А. Программно-целевой подход к государственному управлению социальной напряженностью в регионах страны : монография / Н.А. Кизим, В.В. Узунов. — Х. : ИНЖЭК, 2007. — 204 с.
11. Шевчук О.І. Регіональна політика житлового будівництва: напрямки удосконалення / О.І. Шевчук. — Ужгород: Ліга-Прес, 2010. — 211 с.
12. Беликова Н.В. Государственное регулирование развития социальной инфраструктуры и ее регионов / Н.В. Беликова, В.В. Соляр // Бизнес Информ. - 2010. - №6. - С. 3-8.
13. Сороневич М. Зустріч як перший крок до порозуміння / М. Сороневич // "Нові італійці" . — Режим доступу : <http://www.kuzhel.com/index.php?>
14. Офіційний веб-сайт Пенсійного фонду України італійці . — Режим доступу : <http://www.pfu.gov.ua/pfu>
15. Офіційний веб-сайт Верховної Ради України. — Режим доступу : <http://zakon1.rada.gov.ua>

ІННОВАЦІЙНА ЕКОНОМІКА

Всеукраїнський науково-виробничий журнал

8'2012 (34)

Зміст

I. Економіка та інноваційний розвиток національного господарства

Стельмашук А.М. ІНВЕСТИВАННЯ РОЗВИТКУ ЛЮДСЬКОГО КАПІТАЛУ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКИХ ПІДПРИЄМСТВ.....	3
Збарський В.К. ОСОБЛИВОСТІ СТИМУЛОВАННЯ ПРОЦЕСІВ ІНВЕСТИВАННЯ В АГРОПРОМИСЛОВИМУ КОМПЛЕКСІ.....	8
Лігоненко Л.О. ОЦІНКА УКРАЇНСЬКОЇ ІННОВАЦІЙНОЇ ПОЛІТИКИ НА БАЗІ ВИКОРИСТАННЯ ДАНИХ INNO POLICY TREND CHART.....	11
Лучик В.Є. ВИЗНАЧЕННЯ ПРІОРИТЕТІВ В ЕКОНОМІЧНОМУ РОЗВИТКУ РЕГІОНІВ УКРАЇНИ.....	17
Балановська Т.І., Гоголя О.П., Турик К.П. ОСОБЛИВОСТІ ФУНКЦІОНУВАННЯ МАЛОГО ПІДПРИЄМНИЦТВА В УКРАЇНІ.....	22
Собкевич О.В., Русан В.М., Юрченко А.Д. СТАН ДЕРЖАВНОЇ ПІДТРИМКИ СІЛЬСЬКОГО ГОСПОДАРСТВА В УКРАЇНІ.....	32
Поліщук І.І., Станкевич І.В. ОСОБЛИВОСТІ РОЗВИТКУ ПОСЛУГ НАЦІОНАЛЬНОГО ОПЕРАТОРА ПОШТОВОГО ЗВ'ЯЗКУ В УКРАЇНІ.....	37
Пластун В.Л., Домбровський В.С. ТЕНДЕНЦІЇ РОЗВИТКУ СТРАХОВИХ КОМПАНІЙ В УКРАЇНІ І СВІТІ.....	40
Вишневецька О.В. РОЗВИТОК СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКОГО ВИРОБНИЦТВА ЯК ПЕРВИННОЇ ЛАНКИ ХАРЧОВОЇ ПРОМИСЛОВОСТІ.....	47
Бойко Є.О. НЕОБХІДНІСТЬ СТВОРЕННЯ МОРСЬКИХ КЛАСТЕРІВ В УКРАЇНІ.....	52
Сатир Л.М. ТЕОРЕТИКО-МЕТОДИЧНІ ПІДХОДИ ДО ТРАКТУВАННЯ КАТЕГОРІЇ «ІНТЕНСИФІКАЦІЯ».....	55
Сорокіна О.В. ОСОБЛИВОСТІ ІННОВАЦІЙНОГО РОЗВИТКУ ПРОМИСЛОВОСТІ ЩОДО МОЖЛИВОСТІ ВИНИКНЕННЯ СОЦІАЛЬНИХ КОНФЛІКТІВ.....	59
Кушнір І.В. ФОРМУВАННЯ ІННОВАЦІЙНО-ІНВЕСТИЦІЙНОЇ СТРАТЕГІЇ РОЗВИТКУ АГРАРНОГО СЕКТОРУ ЕКОНОМІКИ.....	63
Маслак П.В. РЕФОРМУВАННЯ ПІДТРИМКИ АГРОПРОДОВОЛЬНОГО СЕКТОРУ УКРАЇНИ.....	66
Іванова М.О. ІНВЕСТИЦІЙНА ПОЛІТИКА УКРАЇНИ В ПОСТКРИЗОВИЙ ПЕРІОД РОЗВИТКУ ЕКОНОМІКИ.....	70

II. Економіка та конкурентоспроможність підприємств

Ульянченко О.В., Суска А.А. ОЦІНКА КОНКУРЕНТНОГО ПОТЕНЦІАЛУ ПІДПРИЄМСТВА ЛІСОВОГО ГОСПОДАРСТВА.....	73
Череп А.В., Салип Ю.О. МЕТОДИЧНІ ПІДХОДИ ДО ОЦІНКИ КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОСТІ ПІДПРИЄМСТВ.....	77
Смоленюк П.С. МЕХАНІЗМИ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОСТІ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКИХ ТОВАРОВИРОБНИКІВ.....	80
Артюшок В.С. ПІДХОДИ ДО ОЦІНКИ СТУПЕНЯ ДОСЯГНЕННЯ СТРАТЕГІЧНИХ ЦІЛЕЙ ДІЯЛЬНОСТІ ЛІСОГОСПОДАРСЬКИХ ПІДПРИЄМСТВ.....	85
Мірзосва Т.В. АГРОХОЛДИНГІ УКРАЇНИ В УМОВАХ СЬОГОДЕННЯ.....	90
Салун М.М. БАГАТОКРИТЕРІЙНА ОПТИМІЗАЦІЯ РЕСУРСНОГО ПОТЕНЦІАЛУ ПІДПРИЄМСТВ МАШИНОБУДУВАННЯ У ФОРМАТІ ІХ МОДЕРНІЗАЦІЇ.....	93
Глебова А.О. ТЕОРЕТИЧНІ І ПРАКТИЧНІ АСПЕКТИ КОРПОРАТИВНОЇ РЕСТРУКТУРИЗАЦІЇ ВІТЧИЗНЯНИХ ПІДПРИЄМСТВ.....	98
Гой Н.В. ФУНКЦІЇ ОПЕРАТИВНОГО УПРАВЛІННЯ НА ПІДПРИЄМСТВАХ ІЗ ПЕРЕРОВКИ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКОЇ ПРОДУКЦІЇ.....	103
Шарко В.В., Коновал В.В. МЕХАНІЗМ ІНТЕНСИФІКАЦІЇ ВИРОБНИЦТВА КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОЇ ПРОДУКЦІЇ ПІДПРИЄМСТВ ЛЕГКОЇ ПРОМИСЛОВОСТІ.....	108
Кравчук Н.О. ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ФУНКЦІОНУВАННЯ ІНТЕЛЕКТУАЛЬНОГО КАПІТАЛУ ПІДПРИЄМСТВА.....	114
Клименко В.І. ОСОБЛИВОСТІ РОЗВИТКУ КООПЕРАТИВНИХ ОРГАНІЗАЦІЙ У ФІНАНСОВОМУ СЕКТОРІ ЄВРОПЕЙСЬКИХ КРАЇН.....	117

III. Економічна політика регіонального розвитку і місцеве самоврядування

Михайлова Л.І., Неженець О.П. УДОСКОНАЛЕННЯ ОРГАНІЗАЦІЙНО-ЕКОНОМІЧНОЇ ВЗАЄМОДІЇ ПІДПРИЄМСТВ БУРЯКОЦУКРОВОГО ПІДКОМПЛЕКСУ СУМСЬКОЇ ОБЛАСТІ.....	121
Маказан Є.В., Бурма Т.Г. РОЗВИТОК ІМПОРТУ ПОСЛУГ ДО ЗАПОРІЗЬКОЇ ОБЛАСТІ В УМОВАХ СВІТОВОЇ КРИЗИ.....	126
Кучин С.П. ШЛЯХИ РЕФОРМУВАННЯ ЕКОНОМІЧНИХ ВІДНОСИН В СОЦІАЛЬНО-КУЛЬТУРНИЙ СФЕРІ УКРАЇНИ.....	129
Краус Н.М. ВПЛИВ ІННОВАЦІЙНО-ІНВЕСТИЦІЙНОГО УПРАВЛІННЯ У ВИЩИХ НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДАХ НА ЕКОНОМІКУ ЗНАТЬ: РЕГІОНАЛЬНИЙ АСПЕКТ.....	134
Грубінка І.І. СУЧАСНИЙ СТАН І ДЕЯКІ АСПЕКТИ ПОКРАЩЕННЯ КРЕДИТНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ АГРАРНИХ ПІДПРИЄМСТВ ЛЬВІВЩИНИ.....	138

IV. Економіка природокористування та екологізація навколишнього середовища

Олійник О.Р. РЕЗЕРВИ ПІДВИЩЕННЯ ЕКОНОМІЧНОЇ ТА ЕКОЛОГІЧНОЇ ЕФЕКТИВНОСТІ БУРЯКІВНИЦТВА НА ТЕРНОПІЛЬЩИНІ.....	143
---	-----

Засновники журналу:
Подільський державний аграрно-технічний університет
ПВНЗ «Хмельницький економічний університет»
ІІІ «Інститут економіки, технологій і підприємництва»,
Тернопільська державна сільськогосподарська дослідна станція Інституту кормів та сільського господарства
Поділля НААН

Головний редактор:
Стельмашук А.М.,
д.е.н., професор

Заступник головного редактора:
Волошук К.Б., д.е.н.

Відповідальний секретар:
Печенюк А.В., к.е.н., доцент

Редакційна рада:
Кулик С.М.
Рудик В.К.
Смоленюк П.С.
Стельмашук А.М.

Редакційна колегія:

Баланюк І.Ф., д.е.н., проф.
Бітгер О.Г., д.е.н., проф.
Варченко О.М., д.е.н., проф.
Вітвіцька О.Д., д.е.н., проф.
Галушкіна Т.П., д.е.н., проф.
Губені Ю.Є., д.е.н., проф.
Доманчук Д.ІІ., д.е.н., проф.
Євдокименко В.К., д.е.н., проф.
Зінчук Т.О., д.е.н., проф.
Лаврук В.В., д.е.н.
Лотоцький І.І., д.е.н., проф.
Лучик С.Д., д.е.н., проф.
Малік М.ІІ., д.е.н., проф., акад. НААН
Олійник Т.І., д.е.н., проф.
Павліха Н.В., д.е.н., проф.
Павлов В.І., д.е.н., проф.
Пархомець М.К., д.е.н., проф.
Свиноус І.В., д.е.н.
Ульянченко О.В., д.е.н., проф.
Чикуркова А.Д., д.е.н.
Шульський М.Г., д.е.н., проф.
Щурик М.В., д.е.н., проф.
Зарубіжні члени
Павлов К.В., д.е.н., проф. (Росія)
Пармакли Д.М., д.е.н., проф. (Молдова)
Усенко Л.М., д.е.н., проф. (Росія)

Наукові редактори:

Загітко Л.А., к.е.н., доцент
Корженівська Н.Л., к.е.н., доцент
Пастух Ю.А., к.е.н., доцент
Петрушенко О.О., к.ф.іл.н.
Пуцетейло П.Р., к.е.н., доцент
Сава А.П., к.е.н.
Сидорук Б.О., к.е.н.
Яцук Т.С., к.с.-г.н.

Редактор:
Довгань О.М.

Рекомендовано до друку
Вченою Радою Подільського
державного аграрно-технічного
університету, протокол № 2
від 20.09. 2012 р.

Виходить 1 раз на місяць

Реєстраційне посвідчення
Серія КВ № 11715-586Р
від 08.08.2006 р.

Перереєстровано:
Реєстраційне посвідчення
Серія КВ № 19195-7994РР
від 05.07.2012 р.

Затверджено:
Постановою Президії ВАК
України від 14 червня 2007р.
№1-05/6 як наукове фахове
видання України

Постановою Президії ВАК
України від 10 березня 2010р.
№ 1-05/2 як наукове фахове
видання України

Підписано до друку
27.09.2012 р.

Формат 70x108/16. Папір
офсетний.
Друк офсетний.
Ум. друк арк. 30,0

Тираж 300 прим.

Видруковано з готових
дизайнів в СМІ «ТАЙП»
вул. Чернівецька, 44 б,
м. Тернопіль, 46000
тел. (38 0352) 52-75-00;
38 0352) 52-61-61

Иванченкова Л.В. ПОЛІТИКА РАЗВИТИЯ ЭКОЛОГИЧЕСКОГО ПРЕДПРИНИМАТЕЛЬСТВА В УКРАИНЕ.....	148
Домбровська О.А. НАПРЯМИ ВДОСКОНАЛЕННЯ СИСТЕМИ УПРАВЛІННЯ ЗЕМЕЛЬНИМИ РЕСУРСАМИ НА БАЗОВОМУ РІВНІ.....	152
Ключенко А.В. ДО ПИТАНЬ ОЦІНКИ ПРИРОДНИХ РЕКРЕАЦІЙНИХ РЕСУРСІВ КАРПАТСЬКОГО МАКРОРЕГІОНУ.....	155
<u>V. Демографія, зайнятість населення і соціально - економічна політика</u>	
Мацола М.М. ЗАЙНЯТІСТЬ СІЛЬСЬКОГО НАСЕЛЕННЯ В СИСТЕМІ ПРІОРИТЕТІВ ЛЮДСЬКОГО РОЗВИТКУ РЕГІОНУ.....	163
Пожар Є.П. СОЦІАЛЬНА ОЦІНКА ЕФЕКТИВНОСТІ ФУНКЦІОНУВАННЯ БЮДЖЕТНИХ УСТАНОВ.....	167
Резніченко Д.В. КАТЕГОРІАЛЬНИЙ АПАРАТ КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОСТІ СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНОЇ СИСТЕМИ.....	171
<u>VI. Маркетинг і ринкові відносини</u>	
Кавун О.О. ВЛАСНІ ТОРГОВЕЛЬНІ МАРКИ: СУЧАСНИЙ СТАН І ПЕРСПЕКТИВИ ЗАСТОСУВАННЯ У ТОРГІВЛІ.....	176
Куредя Н.М., Головань О.О., Сербіненко Н.В. МАРКЕТИНГОВІ АСПЕКТИ ЕФЕКТИВНОСТІ МІЖНАРОДНОЇ ВИРОБНИЧОЇ КООПЕРАЦІЇ НА ТОВ «БОСАЛ-ЗА3».....	182
Томашевська О.А. МАРКЕТИНГ ЯК СИСТЕМНО-КОМПЛЕКСНИЙ ПІДХІД ПРИ РОЗВ'ЯЗАННІ ПРОБЛЕМ РИНКУ.....	187
Кирилюк Є.М., Прошаликіна А.М. НАПРЯМИ РОЗШИРЕННЯ ЄМНОСТІ ВНУТРІШНЬОГО АГРОПРОДОВОЛЬЧОГО РИНКУ.....	190
Мачуга Н.З. ОЦІНКА ЯКОСТІ МЕДИЧНИХ ПОСЛУГ НА МАКРО- ТА МІКРОРІВНЯХ.....	197
Генералов О.В. МОДЕЛЮВАННЯ ПОКАЗНИКІВ РОЗВИТКУ РИНКУ ЦУКРУ УКРАЇНИ.....	201
Дідоренко Т.В. МАРКЕТИНГОВА ДІЯЛЬНІСТЬ У ЗАБЕЗПЕЧЕННІ КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОСТІ ПІДПРИЄМСТВ.....	204
Краус К.М. БЕНЧМАРКІНГ ЯК ІНСТРУМЕНТ МАРКЕТИНГОВОЇ ПОЛІТИКИ ВІТЧИЗНЯНИХ МАЛИХ ПІДПРИЄМСТВ ТОРГІВЛІ.....	208
Дем'яничук Ю.І. ПІДХОДИ ДО ОПТИМІЗАЦІЇ НАДХОДЖЕНЬ ПРИВАТНИХ ТРАНСФЕРТІВ.....	214
Нянько В.М. КОМПЛЕКСНЕ МАРКЕТИНГОВЕ ДОСЛІДЖЕННЯ ПІДПРИЄМСТВ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКОГО МАШИНОБУДУВАННЯ.....	220
<u>VII. Фінансово-кредитна і грошова політика</u>	
Ягельська К.Ю. ГРОШІ ЯК НОСІЙ ЕКОНОМІЧНОЇ ЕНЕРГІЇ.....	225
Діденко О.М. МАКРОЕКОНОМІЧНІ УМОВИ ТА ТРЕНДИ РОЗВИТКУ БАНКІВСЬКОГО БІЗНЕСУ В УКРАЇНІ.....	228
Сороківська З.К. ОСОБЛИВОСТІ ГРОШОВО-КРЕДИТНОЇ ПОЛІТИКИ НАЦІОНАЛЬНОГО БАНКУ УКРАЇНИ В КОНТЕКСТІ ДОСЯГНЕННЯ МАКРОЕКОНОМІЧНОЇ СТАБІЛЬНОСТІ.....	231
Фридель В.І. ГЕНЕЗИС ТА РОЗВИТОК ЕКОНОМІЧНОЇ СУТНОСТІ ЛІЗИНГУ.....	237
Кудлак Ю.В. ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ФОРМУВАННЯ КОНКУРЕНТНОЇ СТРАТЕГІЇ РОЗВИТКУ БАНКУ В УМОВАХ ГЛОБАЛІЗАЦІЇ.....	243
Кучер Т.Л., Свірський В.С. ІННОВАЦІЙНІ ФІНАНСОВІ ІНСТРУМЕНТИ: ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ПРОЦЕСУ УТВОРЕННЯ.....	249
Тарасова О.В. ДЕРЖАВНИЙ МЕХАНІЗМ РЕГУЛЮВАННЯ БАНКІВСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ В УМОВАХ КРИЗИ.....	251
<u>VIII. Статистика, облік, аналіз та аудит</u>	
Якубів В.М., Сас Л.С. ДЕРЖАВНИЙ ФІНАНСОВИЙ АУДИТ: ОСОБЛИВОСТІ ТА НАПРЯМИ ЗДІЙСНЕННЯ.....	256
Підченко Н.С. СИСТЕМНИЙ ПІДХІД ДО ІНСТРУМЕНТАРІЮ ІНФОРМАЦІЙНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ СТРАТЕГІЧНОГО УПРАВЛІННЯ ПОТЕНЦІАЛОМ РОЗВИТКУ ПІДПРИЄМСТВА.....	260
Бруханський Р.Ф. ОБЛІКОВА ІНФОРМАЦІЯ У ЗАБЕЗПЕЧЕННІ ПРИЙНЯТТЯ ЕФЕКТИВНИХ УПРАВЛІНСЬКИХ РІШЕНЬ СТРАТЕГІЧНОГО ХАРАКТЕРУ.....	267
Горіна Г.О. СПЕЦИФІКА СТРАТЕГІЇ РОЗВИТКУ МІЖНАРОДНИХ ГОТЕЛЬНИХ МЕРЕЖ В УМОВАХ ГЛОБАЛІЗАЦІЇ.....	270
Ярмолюк О.Ф., Погосова А.В. ОБЛІК ОРЕНДОВАНИХ ЗЕМЕЛЬНИХ ДІЛЯНОК ТА ПАІВ В СІЛЬСЬКОМУ ГОСПОДАРСТВІ.....	274
Гайдучок Т.С., Камінська М.Б. КЛАСИФІКАЦІЯ ТА ОЦІНЮВАННЯ РИЗИКІВ ДІЯЛЬНОСТІ СУБ'ЄКТІВ ГОСПОДАРЮВАННЯ ЗА МАТЕРІАЛАМИ АУДИТУ.....	278
Головня Ю.І., Шкуратова І.І. РОЗВИТОК ДЕРЖАВНОГО ФІНАНСОВОГО КОНТРОЛЮ В МИТНИХ ОРГАНАХ В РАМКАХ РЕАЛІЗАЦІЇ ПРОГРАМНО-ЦІЛЬОВОГО МЕТОДУ ПЛАНУВАННЯ.....	281
Білозор Л.В., Бражна Л.В. МЕТОДОЛОГІЧНІ ПИТАННЯ ОЦІНКИ НЕМАТЕРІАЛЬНИХ АКТИВІВ.....	284
Мурзабулатова О.В. ЗАСТОСУВАННЯ СТАТИСТИЧНИХ МЕТОДІВ ДЛЯ ВИЗНАЧЕННЯ КРИТЕРІВ ЕФЕКТИВНОСТІ УПРАВЛІННЯ ДЕРЖАВНИМИ КОРПОРАТИВНИМИ ПРАВАМИ.....	291
Бегларашвілі О.П. ПОКАЗНИКИ ОЦІНКИ ВЗАЄМОДІЇ ПІДПРИЄМСТВ.....	300
Велентейчик Н.Ю. АНАЛІТИЧНА ОЦІНКА СТІЙКОСТІ МІСЦЕВИХ БЮДЖЕТІВ В СИСТЕМІ РЕГУЛЮВАННЯ МІЖБЮДЖЕТНИХ ВІДНОСИН.....	305
<u>IX. Інформаційні технології та економічна безпека</u>	
Кичко І.І. РЕАЛІЗАЦІЯ ДЕРЖАВНОЇ ПОЛІТИКИ У СФЕРІ РЕКЛАМИ ТА ЗАСОБІВ МАСОВОЇ ІНФОРМАЦІЇ ЯК СПОСІБ ФОРМУВАННЯ ТА ЗАДОВОЛЕННЯ ОСОБИСТИХ ПОТРЕБ.....	312
Ткачук Г.О. РЕАЛІЗАЦІЯ УПРАВЛІНСЬКИХ РІШЕНЬ ДЛЯ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ ОРЕНДИ ЦІЛІСНОГО МАЙНОВОГО КОМПЛЕКСУ.....	316
Ружицький А.В., Селіверстова І.О. РЕЗУЛЬТАТИ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВ ЯК ІНДИКАТОР РІВНЯ ІХ ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ.....	321
Шарко Т.М. ОСНОВИ ФІНАНСОВО-ЕКОНОМІЧНОЇ ДІАГНОСТИКИ РОЗВИТКУ ТА БЕЗПЕКИ ФУНКЦІОНУВАННЯ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКИХ ПІДПРИЄМСТВ.....	326
Федорчак Х.Ю., Була Р.Б. ОКРЕМІ ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ ЗАПОБІГАННЯ КОРУПЦІЇ В ЗЕМЕЛЬНИХ ВІДНОСИНАХ.....	331
АНОТАЦІЇ.....	335
АННОТАЦИИ.....	346
ANNOTATION.....	357